

گفت‌وگوی «جام جم» با محمد عسگری کارگردان فیلم «آسمان غرب»

شیرودی، قهرمان

[۱] پیش از این مهم‌ترین کار تصویری که درباره شهید شیرودی وجود داشت، سریال «سیمرغ» (حسین قاسمی جامی) بود. بخشی از مجموعه مستند- انیمیشن «سرزمین عشق» (رضا میرکریمی) هم به شهید شیرودی اختصاص داشت. این کارها را دیده بودید؟ شما از چه زاویه‌ای، شخصیت شهید شیرودی و دلاوری‌هایش را روایت کردید؟

سریال سیمرغ را همان زمانی دیدم که از تلویزیون پخش می‌شد اما متأسفانه این مجموعه مستند- انیمیشن را ندیدم. سریال سیمرغ همان‌طور که خیلی‌ها دیدند و مستحضر هستند از کودکی تا بزرگسالی شهید شیرودی را روایت می‌کند و به آن می‌پردازد اما در آسمان غرب صرفاً یک بازه زمانی یک ماهه را با حضور این شخصیت در روزهای نخستین جنگ می‌بینیم و با رویدادهایی که در آن زمان در غرب کشور به ویژه سرپل ذهاب رخ داد، همراه می‌شویم. زاویه نگاه من هم در نوشتن این فیلمنامه و هم در ساخت آن، زنده نگه داشتن همان حماسه‌ای است که شهید شیرودی به اتفاق همزمانش و نیروهای مردمی و دیگر نیروهای مسلح می‌آفرینند.

[۲] برای روایت شجاعت شهید شیرودی در روزهای آغاز جنگ و حمله عراق به ایران، چه تحقیق و پژوهشی انجام دادید؟ چه درباره خود شهید و چه درباره تغییر و تحولات سیاسی آن مقطع از سال ۵۹؟
در این رابطه از پژوهش‌های میدانی اعم از گفت‌وگو با همزمان محترم شهید شیرودی گرفته تا مطالعه کتبی که مربوط به اتفاقات و وقایع تاریخی آن مقطع زمانی است را انجام دادم. آن بخشی که سهم بیشتری

داشت برای این‌که من وارد مسیر درستی شوم، گفت‌وگوهای میدانی بود، حدوداً با ۱۰ نفر از همزمان عزیز شهید شیرودی که در آن مقطع از زمان همراه ایشان بودند مصاحبه داشتم. درحقیقت همین گفت‌وگوها بود که من را به درک درست‌تر و فهم بهتری از شخصیت شهید شیرودی و اتفاقات آن بازه زمانی رساند.

[۳] آسمان غرب تا چه حد مبتنی بر واقعیت است و چه میزان افزوده‌های داستانی دارد؟

درخصوص پایبندی به وقایع تاریخی می‌توانم بگویم ۲۰ درصد موضوع و حماسه‌ای که رخ داده، دراماتیزه شده است. مابقی هم نه عین به عین ولی واقعیتی است که از نگاه من به اجرا رسیده، چون ممکن است نویسنده و کارگردان دیگری این بخش‌های مبتنی بر واقعیت را به‌گونه دیگری بنویسد و روایت کند. درهرحال کار ما در سینما تاریخ‌نگاری محض یا گزارش‌نویسی نیست بلکه باید بتوانیم با زبان سینما داستانی را روایت کنیم. حالاً ممکن است این قصه یک واقعه تاریخی باشد که مردم هم به آن اشراف دارند.

[۴] یکی از امتیازات فیلم شما، قهرمان محور بودن آن است. درحالی‌که برخی فیلم‌های حوزه جنگ و دفاع مقدس، شعارها و انتقال مفاهیم و مضامین استراتژیک را بر داستان و قهرمان پروری ترجیح می‌دهند، شما به خوبی خلق قهرمان و داستانی جذاب را در اولویت قرار دادید و بعد آن مفاهیم هم در دل همین روایت خوب به مخاطب منتقل می‌شود. برای ترسیم یک قهرمان و روایت جذاب چه دشواری‌هایی داشتید و چه مسیری را طی کردید؟

داشتن قهرمان تأثیر بسزایی در بسیاری از آثارهای سینمایی دارد و حضور قهرمانی که تماشاگر با او همذات‌پنداری کند، باعث درک درست‌تری از داستان می‌شود. چنانچه این قهرمان از دل مردم بیرون بیاید و دغدغه‌های مردم را بازگو کند و معضلات آنها را طرح کند و در راستای حل مشکلات آنها قدم بردارد، ملموس‌تر و دوست‌داشتنی‌تر هم می‌شود. در حقیقت با رسیدن به چنین قهرمانی، فیلم طعم و رنگ متفاوت‌تری برای مخاطب ایجاد می‌کند.

[۵] احیانا با چالشی همچون توصیه و سفارش صاحبان کار همراه نبودید که به نفع مسائل استراتژیک از بار قهرمانی و داستان فیلم کم‌کنند؟

اصولاً دربرابر سفارش‌پذیری و توصیه مقاومت می‌کنم، مگر این‌که در راستای بهبود اثر باشد. شخصیت این‌طور نیست که بخواهم موارد این چنینی را ببذیرم. اصلاً چنین توصیه‌هایی از فیلم بیرون می‌زند و چون متعلق به نویسنده یا کارگردان نیست، تبدیل به بخشی مکانیکی و بی‌روح می‌شود. بطوری که حتی تماشاگر هم متوجه آن خواهد شد.

[۶] آن اتحاد و وحدت موردنظر نیروهای مختلف و وجود شخصیت‌هایی چون حسین همدانی و سرلشکر حسین ادیبان که همچون شیرودی تنها هدف‌شان بازپس‌گیری این آب و خاک از دست دشمن است، با وجود روایت در گذشته و ابتدای جنگ، می‌تواند الگو و پیشنهادی برای همدلی نیروها و طیف‌های مختلف دولتی و مردمی باشد. چقدر با وجود روایت آن مقطع تاریخی، نگاهی به امروز هم داشتید؟

اگر یک ایرانی باشید و عقل سلیم هم داشته باشید، هرگز از ناپساامانی، آشوب و خرابکاری در این مملکت که به تبع آن مردم و کشور تحت فشار قرار بگیرند، خوشحال نخواهید بود. به نظر من هیچ چیز به اندازه آرامش برای انسان‌های روی کره زمین اهمیت ندارد. حالاً این آرامش زمانی ایجاد می‌شود که شما بتوانی بین مردم ایران اتحاد ایجاد کنید. بی‌شک یکی از اهداف اصلی در فیلم آسمان غرب موضوع وحدت در مقاومت و ایستادگی مقابل دشمن بوده است. معتقدم تنها همین وحدت است که می‌تواند ایران را از لحاظ قدرت سیاسی و اقتصادی به درجات بالاتری برساند. وقتی کشور در معرض تعرض و تجاوز قرار می‌گیرد، دیگر تفکیک مرزبندی بسیج، ارتش و مردم عادی مفهومی ندارد و دشمن، دشمن واحد است و همه با همدیگر متحد می‌شوند تا اجازه ندهند حتی یک وجب از خاک این مملکت به دست متجاوزگر بیافتد.

[۷] شیرودی وقتی چنین رشادتی انجام می‌دهد

فقط ۲۴ سال دارد و سال بعدش در ۲۵ سالگی شهید می‌شود. نسل جوان امروزی چقدر به این یادآوری‌های تاریخی نیاز دارد و شناخت این شخصیت‌ها چقدر در زندگی به کارش می‌آید؟

اصلاً ماهگی فیلم را برای همین نسل ساختیم. نسلی که باتوجه به شرایط حال حاضر کشور و توسعه فناوری و اطلاعات، در دهه دوم زندگی‌اش اندازه من که در دهه چهارم زندگی‌ام هستم، اطلاعات دارد. به دلیل همین ویژگی، باید متناسب با سلیقه خودش برای این نسل فیلم ساخت و به زبان خودش این فیلم را برایش به نمایش درآورد. مانمی‌توانیم به زور به این نسل بگوییم چه چیزی درست یا غلط است. من صرفاً می‌توانم به عنوان یک هنرمند، فیلمی با اجرای نسبتاً درست و جوان‌پسند بسازم که مخاطبی با طیف سنی ۱۴ تا ۳۰ سال با دیدنش به خودش ببالد که در کشوری زندگی می‌کند که آدم‌هایی امثال شیرودی، دلاورانه ایستادگی و مبارزه کردند تا دیگران بتوانند در آرامش زندگی کنند. امیدوارم ببینند و از فیلم خوش‌شان بیایند.

[۸] از انتخاب میلاد کی‌مرام در نقش شیرودی بگویید؟ احیانا شمالی بودن کی‌مرام نقشی در این انتخاب داشت؟ البته شیرودی اهل شیروان تنکابن مازندران بود و کی‌مرام اهل بندر انزلی است. چه صحبت‌هایی با هم برای اجرای بهتر این قهرمان بازگرد داشتید؟

انتخاب اول ما آقای میلاد کی‌مرام بود و خوشحالم که در اولین انتخاب هم به نتیجه رسیدیم. انتخاب ایشان نه به دلیل شمالی بودن‌شان بلکه به دلیل شباهت‌های ظاهری و قد و قواره‌ای به شهید بزرگوار بود. درواقع این قدم اول انتخاب بود. باتوجه به گفت‌وگوهایی که با همزمان محترم شهید شیرودی داشتم، ایشان دارای یک استحکام شخصیت بودند و همین ویژگی در شخصیت کی‌مرام هم وجود دارد که این موضوع به اجرای نقش کمک می‌کرد. پس از مرحله

انتخاب و گفت‌وگوهای اولیه، فایل‌های صوتی و ویدئوهای مختلفی از مصاحبه‌های شهید شیرودی که در مرحله نوشتن فیلمنامه آنها را جمع‌آوری کرده بودم را در اختیار آقای کی‌مرام گذاشتم. به نظرم کی‌مرام متبحرانه نقش را به خود نزدیک کرد و به عقیده من ایفای این نقش، برگ زرینی‌ست در کارنامه بازیگری ایشان. امیدوارم که همین مسیر را ادامه دهد و بعد از این کار، انتخاب‌های دقیقی در بازیگری داشته باشد. کی‌مرام بازیگر باهوش و تلاشگری‌ست.

[۹] خانواده شهید شیرودی فیلم را دیده‌اند؟ نظرشان چیست؟

پسر بزرگوار شهید شیرودی فیلم را دیدند و طبق گفت‌وگویی که با هم داشتیم، الحمدا... از فیلم خوش‌شان آمده است. این‌که اعضای دیگر خانواده محترم شهید شیرودی هم فیلم را دیده باشند، فعلاً در جریان نیستیم اما قرار است در یکی از اکران‌ها از خانواده این شهید بزرگوار دعوت کنیم که تشریف بیاورند تا پس از دیدن فیلم، قدردانی ویژه‌ای نیز از آنها انجام شود.

[۱۰] به جز فیلمنامه، کارگردانی و بازیگری، عوامل فنی هم نقش بسیار مهمی در جذابیت و فضاسازی این فیلم دارند؛ فیلمبرداری (علیرضا برازنده)، صداپردازی (بهمن اردلان)، تدوین (میشم مولایی)، جلوه‌های ویژه میدانی (ایمان کریمیان) و بصری (جواد مطوری)، طراحی صحنه (بهزاد جعفری طادی)، طراحی لباس (بهزاد آقاییگی) و ... طراحی کلی و

به انگیزه نمایش «آسمان غرب» فیلم‌های ایرانی با موضوع

عملیات هوایی و خلبانان را مرور کرده‌ایم

پرواز بر پرده‌نقره‌ای

هروقت نام فیلم‌هایی با موضوع خلبان‌ها و نبردهای نیروی هوایی به میان می‌آید، نام‌هایی چون «عقاب‌ها» و «حمله به اچ‌۳» به ذهن متبادر می‌شود. فیلم‌هایی که با وجود تکرار در شبکه‌های تلویزیونی و اکران‌های موفق سینمایی، هنوز هم دیدنی هستند. در روز نیروی هوایی، اکران فیلم «آسمان غرب» با موضوع زندگی شهید علی‌اکبر شیرودی، اتفاق جالبی است که باعث شد به این انگیزه، فیلم‌هایی با موضوع تیزپروازان نیروی هوایی را مرور کنیم.

عقاب‌ها (۱۳۶۳)
کارگردان: ساموئل خاچیکیان
بازیگران: سعید راد، جمشید هاشم‌پور و رضا رویگری
نبردهای هوایی رزمندگان ایران در کردستان و نجات خلبان شجاع ایرانی، یکی از پرمخاطب‌ترین فیلم‌های تاریخ سینمای ایران

کافی مانگا (۱۳۶۶)
کارگردان: سیفا... داد
بازیگران: فرامرز قریبیان، علی ثابت‌فرن، عبدالرضا اکبری، کاظم افروندینیا
یکی از پرمخاطب‌ترین فیلم‌های سینمای ایران درباره عملیات دستگیری خلبان عراقی در خاک ایران

آخرین پرواز (۱۳۶۹)
کارگردان: احمد رضا درویش
بازیگران: فرامرز مددی، سرور رجبایی، عبدالرضا اکبری، مهشید افشارزاده، حسین خانی‌بیک و رضا بنفشه‌خواه
داستان زندگی یک سرهنگ خلبان که همسرش را ضدانقلاب گروگان گرفته است

حمله به اچ‌۳ (۱۳۷۳)
کارگردان: شهریار بحرانی
بازیگران: جعفر دهقان، محمد کاسبی، فرامرز شهنی حسین یاری، حسن عباسی و سعید قائمی
روایت یکی از بزرگ‌ترین عملیات‌های هوایی جهان

دایره سرخ
کارگردان: چه...
بازیگران: فرامرز قریبیان، شجاع کاوه، محمد شاهده و...
نگاهی به فیلم‌ها پرواز و...
روایتگر زندگی یک...